

ANDERS EHNMARK •

OM ATT FÖRSTÄTLIGA STATEN

En olycka många afrikanska länder känner är privatisering av staten. Det är inte säkert att formerna ändras. Parlamentet möts, regeringen sammanträder, det ser ut som vanligt. En radikal förändring har dock ägt rum. Makt och bestämmanderätt ligger inte längre på samma ställe.

Det kan bero på globalisering eller en påtvingad öppenhet mot marknaden. Historiens knuffar gör att det plötsligt inte längre tar när medborgarna fattar beslut. Makt saknas där bestämmanderätten är. Där makten är saknas i gengäld bestämmanderätt.

Inträffar detta måste ordningen göras om, säger redan kyrkofadern Augustinus. Staten måste rullas tillbaka till utgångsläget för översyn. Det ord Augustinus använder är revolvere, rulla tillbaka. Därav ordet revolution.

I Kenya kan man närmare studera hur det går till. En befriare, sedermera rövare, vid namn Daniel arap Moi var diktator i ett kvarts århundrade. Ett fattigt lands sårbarhet på världsmarknaden förvärrades därav. Han var inte så farlig i början men blev det. Bakom maktens yttre ordning uppstod en inre, mafiosisk ordning i stort och smått. Kenya drevs som ett familjeföretag men höll på de demokratiska formerna.

Hur gör man då man förststatligar staten? Korruption har löst upp bärande element, som husbock. Det gungar. Som i så många kritiska ögonblick förr i Afrika återuppstår demokrati rörelsen. Den finns latent, som ett minne från avkoloniseringen. Hemligheten är mobilisering, som förr. En andra befrielse är uppgiften som väntar. En ny grundläggning kan man säga.

Det är roligt att vara i Kenya idag. Det gamla rövarboet städas upp. Känslan av att vi börjar om. Nya ansikten överallt. Nya partier vid makten sedan ett drygt år. Frivilligorganisationer gör allt det som rövarna inte gjorde. Alla talar om den nya konstitutionen som ska återställa ljuset i privatiseringens mörker. Demokratin måste återuppträffas. Så är det ju alltid.

Därför handlar samtalen idag om hur återförening av makt och bestämmanderätt och hur bygga in spärrar mot privatisering av makten. Riket grundläggs och stämningen är hög, fastän det är ett helvete samtidigt.

Jag tänker tillbaka på den där resan och tycker det är ett janska typiskt händelseförlopp. Det finns en sån vågrörelse i flera av de nya staterna. Det är illa i Angola på grund av minorna men folk börjar återflytta efter det hemska kriget (det blev långt på grund av oljan) och det börjar bli tid att grunda riket. Det måste alltid grundas på nytt som Augustinus lär oss. Kongo är sönderslaget men håller på att sättas ihop igen. Demokrati rörelsen vaknar där med. Utan demokrati rörelse blir det inget.

Den olycka det gäller att övervinna är privatisering av staten. Det var förutsett i avkoloniseringens politiska kultur (Frans Fanon) men lamslog ändå många av de unga staterna. Omgrundandet av riket fordrar att man på nytt gör demokratin former maktförande. Då behöver makten först synliggöras och sedan delas.

Revolution pågår, i Augustinus mening.